

Esports | | Actualitzat el 12/09/2020 a les 08:30

La lluita obrera que va aturar el Tour

El 7 de juliol de 1982, la mobilització dels obrers del metall de Denain per salvar els seus llocs de treball va provocar, per primera vegada a la història, la suspensió d'una etapa en curs de la ronda francesa

La mobilització d'obrers de l'empresa siderúrgica Usinor atura el pas del del Tour de França de 1982 per la localitat de Denain | Pinterest

El Tour de França, en tant que fenomen social que transcendeix l'àmbit esportiu, ha estat històricament un excel·lent altaveu ja sigui per promoure el turisme a les diferents regions que travessa, per fer publicitat dels productes que s'exhibeixen a la seva llegendària caravana publicitària o per visualitzar les lluites socials que afecten els territoris per on circula.

Segurament, el moment més àlgid que escenifica aquesta voluntat dels moviments socials francesos d'utilitzar el Tour, i l'extraordinària repercussió que aquesta cursa té a nivell francès i mundial, com a caixa de ressonància de les seves reivindicacions, es va viure el 7 de juliol de 1982 quan els obrers de l'empresa siderúrgica Usinor van bloquejar la contrarellotge per equips que travessava Denain i que havia d'acabar a la Fontaine-au-Pire, una petita localitat de tot just 1.200 habitants que acollia per primera vegada el pas del Tour.

Les arrels de les raons que van portar al boicot de l'etapa cal anar a buscar-les al segle XIX quan Denain, una població situada prop de la frontera belga que comptava, a principis d'aquella centúria, amb poc més d'un miler de residents, va veure néixer una indústria siderúrgica que canviaria per sempre el seu paisatge i que en multiplicaria exponencialment la població.

Quadre de Jean Alaux que recrea la batalla de Denain de 1712 Foto: Col·lecció del Palau de Versalles

Fins aleshores, més que pels seus alts forns, Denain era coneguda per haver estat l'escenari d'una de les batalles més importants per als interessos francesos durant la Guerra de Successió a la corona hispànica: la que hi havien lliurat, el 1712, les tropes borbòniques liderades pel mariscal de Villars, l'estàtua del qual és avui ben visible al centre de la ciutat, i les forces holandeses, austríaques i romanogermàniques. Curiosament, el resultat d'aquesta batalla, que havia suposat l'annexió de Denain a la França de Lluís XIV, certificada amb la signatura del Tractat d'Utrecht, va suposar l'inici de la recerca de carbó en una regió que s'havia vist privada, per la nova frontera, del que li arribava de la veïna ciutat de Charleroi.

La indústria siderúrgica que Denain va desenvolupar a partir de 1839 va portar la ciutat a fregar els trenta mil habitants durant la dècada dels 60 del segle XX, el moment de màxima prosperitat de l'empresa Usinor, que va arribar a ocupar, en aquell temps, fins a deu mil treballadors.

Vista de la fàbrica siderúrgica Usinor a Denain durant els seus anys d'esplendor Foto: Arxiu La Voix du Nord

La crisi del petroli i la competència de l'acer xinès van posar fi als anys de puixança i van provocar que, a partir de la segona meitat dels 70, la siderúrgica entrés en decadència i, el desembre de 1978, anunciés un pla de reestructuració que comportava la pèrdua de cinc mil llocs de treball. Aquella mesura va posar els principals sindicats, la CGT, propera al Partit Comunista, i la CFDT, d'origen cristià però, amb el temps, situada en posicions més aviat socialistes, en peu de guerra. D'entre les moltes mobilitzacions que les centrals van convocar cal destacar el seu intent, el 6 de juliol de 1979, d'aturar la novena etapa del Tour de França que enllaçava Amiens i Roubaix.

En aquella ocasió, el centenar d'obres del metall que es van congrega al pont dels Imbècils de Denain (batejat amb aquest nom en honor dels arquitectes, que van concebre'l sense tenir en compte l'alçada de les xemeneies de les locomotores que havien de travessar-lo) van aconseguir bloquejar alguns vehicles de la caravana publicitària tot cantant La Internacional i La Marsellesa, però la violenta intervenció de la gendarmeria va desallotjar-los i va permetre el pas sense més incidents del pilot ciclista.

Mobilització dels treballadors de la siderúrgica de Denain sota el lema 'Usinor viurà?' l'agost de 1979 Foto: Gerald Bloncourt

Tres anys després, però, els corredors no van tenir tanta sort. El 1982, Denain, governada per Henri Fiévez, un sindicalista de la siderúrgia afiliat al Partit Comunista, un fet que mostrava la naturalesa obrera de la ciutat, havia vist com el desmantellament d'Usinor ja era una realitat. Dels deu mil treballadors que havia arribat a tenir l'empresa tot just en quedaven 1.500. Els alts forns havien tancat i, el 6 de juliol de 1982, la vigília que el Tour de França passés de nou per Denain, la nova presidència d'Usinor anunciava al consell d'administració de l'empresa, reunit a París, el tancament dels pocs serveis que encara continuaven operatius a la localitat, la supressió de 1.350 llocs de treball i la seva voluntat d'acabar clausurant definitivament la fàbrica el 1984.

L'anunci va revoltar els representants sindicals, encapçalats per Michel Bruniau, de la CFDT, la central que poc abans havia destronat a la CGT com a primer sindicat de l'empresa, que l'endemà de la reunió, el 7 de juliol a les 9 del matí, hores abans del pas del Tour per Denain, van convocar una trobada per informar els treballadors que va derivar en una manifestació fins a la seu del govern municipal.

Tot i que l'assemblea obrera no ho havia acordat, per la localitat va córrer el rumor que els sindicalistes estaven decidits a bloquejar el Tour, un fet que va provocar que el secretari general de la prova, el coronel Robert Taurand, es reunís amb una delegació de treballadors d'Usinor per calmar els ànims. Durant la trobada es va proposar que l'etapa passés pel bell mig de la siderúrgica 'perquè tota França s'adoni del desastre social?' que el seu tancament comportava. Tot i així, la perillositat que pels ciclistes suposava circular per un espai ple de vies fèrries ho va acabar descartant. El que sí que es va acordar és un petit canvi en la ruta del Tour per Denain fent passar els corredors per un dels carrers on s'ubicava la fàbrica.

ancarta del sindicat CFDT adreçada al primer ministre francès, Pierre Mauroy, reclamant-li que es recordi de Denain durant el Tour de 1982 Foto: Jean Pierre Filatriau

Va ser en aquest mateix punt on uns 250 obrers del metall es van congregat per protestar durant la cursa fins que, de manera improvisada, van decidir bloquejar-la. La naturalesa de l'etapa, una contrarellotge per equips, va provocar que l'organització, per primera vegada a la història, decidís anul·lar-la. Sis equips havien pogut prendre la sortida però, mitja hora després, s'havien vist frenats pels obrers que protestaven a les portes de la fàbrica Usinor de Denain.

La decisió de bloquejar la cursa no generava consens entre les centrals sindicals. Si bé la socialista CFDT se n'havia mostrat partidària, la comunista CGT hi era més aviat hostil argumentant les reaccions contràries que això podia suscitar. El mateix alcalde comunista de Denain, tot i recolzar la lluita dels obrers pels seus llocs de treball, va condemnar l'acció considerant-la "un acte contrari a l'esport".

La difusió de la notícia de la suspensió de l'etapa va provocar l'arribada de nombrosos espectadors al punt on els obrers d'Usinor bloquejaven el Tour generant un dur intercanvi verbal entre afeccionats i treballadors. "Aneu a París a destrossar-ho tot però deixeu en pau el Tour de França!" va cridar-los una indignada afeccionada. André Bauduin, el portaveu de la CFDT a Usinor, va adreçar-se als concentrats per reclamar-los solidaritat davant de la catàstrofe social que s'anunciava. "Que la gent que segueix el Tour de França s'informi. Que preguntis quina és la taxa de desocupació i veuran que Denain, d'aquí a tres anys, amb un 25% o un 30% d'atur, tindrà el mallot groc, camarades!?" va exclamar. Curiosament, mentre Bauduin parlava, la seva esposa i els seus quatre fills esperaven endebades el pas dels ciclistes per aplaudir-los sense saber que el seu marit i pare els estava barrant el pas.

El portaveu del sindicat CFDT a Usinor, André Bauduin, s'adreça als congregats durant el bloqueig del Tour de França Foto: France3

La decisió inèdita de suspendre l'etapa va suscitar també les protestes dels corredors. El ja retirat Eddy Merckx, una de les veus més autoritzades del món ciclista, va reclamar l'anul·lació de la següent etapa i la seva substitució per una jornada de repòs per evitar el greuge que suposava que sis equips realitzessin part del recorregut mentre els altres no feien ni una sola pedalada.

L'acord que finalment va adoptar l'organització de la prova va ser planificar una nova contrarellotge per equips durant la primera part de l'etapa que havia d'enllaçar Lorient i Nantes i prometre a l'alcalde i als afeccionats de la petita Fontaine-au-Pire, que s'havien quedat sense el seu anhelat Tour de França, que la cursa hi tornaria l'any vinent com així va ser.

L'antiga fàbrica d'Usinor a Denain completament abandonada en una imatge de 2018 Foto: @VinceJarousseau

El que no va tenir solució va ser la crisi d'Usinor. Malgrat la lluita obrera, els plans del consell d'administració de l'empresa no es van aturar i, el 1988, la fàbrica d'Usinor a Denain, que ja comptava només amb 200 treballadors, va tancar definitivament les seves portes. Enrere quedaven gairebé 150 anys d'història siderúrgica que havien tingut en la interrupció del Tour de França de 1982 un dels seus punts àlgids de lluita obrera. Una lluita que, tot i aturar el Tour, no va poder frenar la decadència de la metal·lúrgia.